

JS. 61

276
478

A
**KEREN KAYEMETH
LEISRAEL**

(ZSIDÓ NEMZETI ALAP)

ADOLF BÖHM
IERUSZÁLEMEN MEGTELENT MŰVÉNEK

ELSŐ RÉSZE

KIADJA:
* KEREN KAYEMETH LEISRAEL MAGYARORSZÁGI IRDÓATA

BUDAPEST, 1932

A
**KEREN KAYEMETH
LEISRAEL**
(ZSIDÓ NEMZETI ALAP)

FELADATA, MUNKÁJA ÉS JELENTŐSÉGE

ADOLF BÖHM
JERUZSÁLEMBEN MEGJELENT MŰVÉNEK

ELSŐ RÉSZE

*A Zsidó gimnázium
könyvtárának!*

*Martonkai
1932. máj. 15.*

KIADJA:

A KEREN KAYEMETH LEISRAEL MAGYARORSZÁGI IRODÁJA

BUDAPEST, 1932

Országos Rabbérek Egyesülete - Zsidó Egyetem Könyvtára

J 104

A magyar fordítás
DEUTSCH ELZA (Szombathely)
és
RADÓ GÉZA (Budapest)
közreműködésével készült.

Országos Rabbképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Bevezetés.

A Palesztina-mandátummal, melyet a Népszövetség 1922 július 24-én ismert el véglegesen, nagy feladat hárult a világ zsidóságára: a palesztinai zsidó nemzeti otthon építésének feladata, melynek e mandátum törvényes biztosítékait adta meg.

Negyven esztendei hősiés úttörő munka, gazdasági és kulturális téren egyaránt, amelyet az ősi földön való nemzeti ujjászületés gondolatától áthatva aránylag kisszámú zsidó úttörő gárda végzett, rakta le a további fejlődés alapjait.

A Cionista Világszervezet, mint a zsidóság ama részének egyesülése, amely ennek az ideálnak megvalósítására törekszik, 1897-ben alakult Baselben az első Cionista Kongresszuson és már működésének kezdetén gondoskodott azokról a segítőszervekről, amelyeket közvetlenül az országépítés munkájának szolgálatába állíthat. Különösen *a Keren Kayemeth Leisrael (KKL)-re* vonatkozik ez, amely eleinte Zsidó Nemzeti Alap (Jüdischer Nationalfonds,

arányban nemcionisták is részt vesznek. Ez a körülmény remélhetőleg lehetővé fogja tenni az építőmunkának gyorsabb menetben való folytatását. A Keren Hayesod-ot a Jewish Agency hatáskörébe utalták, míg a Keren Kayemeth Leisrael továbbra is a Cionista Világszervezet alapja maradt. A nemzeti otthon felépítésének első és legfontosabb feltétele, hogy Palesztina földje, amely nagyrészt kihasználatlan, de főképp sokhelyütt felületesen megművelt, jelentékeny részben a zsidó közösség tulajdonává váljék, ami a földnek a zsidó nép általános érdekeinek megfelelő módon való kihasználását biztosítja, elejét véve ezzel a spekulációnak.

A Keren Kayemeth Leisrael (magyarul: Izrael állandó, örök alapja) mely a Cionista Világszervezetnek erre a célra szolgáló eszköze, szükséges tőkéjét önkéntes hozzájárulások révén szerzi meg. A háború befejezése óta munkája nagyszerű lendületet vett és Palesztinában nagyarányú tevékenységet fejtett ki. Ennek a munkának az ismertetése lesz a mi feladatunk.

Bármennyire is népszerű a KKL a zsidóság legszélesebb rétegeiben, igazi lényegét és munkájának jelentőségét csak a legutóbbi időben sikerült a köztudatba bevinni. Az 1929 augusztusi zavargások, amelyek Palesztina zsidósága számára súlyos megpróbáltatást jelentettek, világosan rámutattak arra, hogy megfelelő, jelentékeny földterületek megszerzése városokban és vidéken egyaránt és ugyanilyen arányokban a telepítés kiterjesztése sürgető és halaszthatatlan fel-

adata a cionista politikának, mert csupán ez biztosíthatja a Palesztinában már eddig elért eredményeket.

A KKL tevékenységének kiterjesztése alapvető jelentőségű kérdéssé vált tehát. Szolgáljon az itt következő kis tanulmány a KKL lényegének és feladatának rövid ismertetésül.

A KKL alapítása.

A Zsidó Nemzeti Alap létesítésének gondolata néhai *Dr. Schapira Hermanntól*, a heidelbergi egyetem matematika-professzorától származik. Erre vonatkozó javaslatát az 1897-ben Baselen megtartott első Cionista Kongresszuson terjesztette elő, amely szerint az egész világ zsidóságának hozzájárulásával „Általános Zsidó Alap” létesítendő. A befolyt összegek kétharmadrészét kizárólag földterületek megszerzésére fordítanák, míg a fennmaradó harmadrész a szükséges beruházásokra szolgálna. A megszerzett föld pedig el nem adható és csupán zsidók bérelhetik u. n. *örök-bérlet* gyanánt.

A megvásárolt földnek elsősorban mezőgazdasági telepítésre alkalmas területnek kell lennie, azonban különösen fontos nemzeti célok érdekében az Alap városi telkeket, sőt a szükséghez képest épületeket is vásárolhat.

Négy évvel később (1901 decemberében, Baselen) az ötödik Cionista Kongresszuson, *Kremenetzky*

mérnöknek, a kérdés előadójának javaslatára elhatározták a Zsidó Nemzeti Alap létesítését, amelynek megalapítását egyébként maga Herzl Tivadar is melegen támogatta.

Formai okokból a KKL mint angol szövetkezet alakult meg s ezáltal működése jogilag is biztosítékot nyert. A teljes és állandó felügyeleti és rendelkezési jogot a zsidó nép választottjainak: a Kongresszusnak és megbizottainak tartották fenn. Az alapokmány szerint a befolyt összegeknek csupán 75% volt Palesztinában beruházható, míg a fennmaradó 25% -ot készpénzben, vagy biztos, azonnal realizálható érték-papírokban kellett tartalékolni. A KKL pénzügyleteit a „The Jewish Colonial Trust” Londonban bonyolítja le. *A megszerzett földterületek se el nem adhatók se el nem zálogosíthatók és a zsidó nép örök tulajdonában maradnak.* A zsidó néplélek mélyéből fakadó óhajlás szükségszerűen hozta létre a KKL-t, aminek bizonyítéka az a példátlan népszerűség a zsidó tömegek körében, amely az egyre növekvő, javarészen a kisemberek adományaiból származó bevételekben nyilvánul meg.

Geulath Haarec.

(A föld megváltása.)

Már a XIX. század nyolcvanas éveinek elején, jóval a KKL megalakulása előtt, a fellángoló modern cionista mozgalom első harcosai is tudatában voltak

annak, hogy a visszatérés ahhoz a földhöz, amelytől a zsidóságot egykor elszakították, — a zsidó nép felszabadításának legfőbb feltétele. „Geulath Haarec“, „a föld felszabadítása“ hangzott a jelszó mindenütt és elsősorban az ifjúság szívében talált visszhangra. Azonban ez a gondolat ebben az általános fogalmazásban csupán annyit jelentett, hogy Palesztinában zsidók szerezzenek földterületeket. Ez az önmagában véve helyes, nemzeti szempontból minden vitán felül álló célkitűzés a palesztinai zsidó munkának ma is hatalmas erőforrásául szolgál. Ha Palesztinában egy zsidó földre tett szert, Geulath Haarec-nek tekintették, bár a magántulajdonban levő földterületek a közösség szociális és gazdasági céljainak szempontjából könnyen veszélyessé válhatnak. Ezzel szemben az egészséges és zsidó palesztinai közszellem kialakítása, mint cionista célkitűzés, szükségessé tette, hogy végre világos elgondolás alakuljon ki arról, milyen elvek és módszerek követendők e cél elérésére a földszerzési és földfelosztási politikában. Jóllehet évtizedekkel ezelőtt is akadtak egyesek, akik a földet a *közösség* számára megszerző alapnak a létesítését javasolták, ami által a földmegváltás ideáljának nemzeti és szociális szempontjait kívánták egyesíteni, azonban csak az a nagyvonalú politikai és szociális elgondolás, melynek alapján Herzl Tivadar a cionista mozgalmat megszervezte, tette lehetővé az általa létesített KKL alapelveinek meghatározását.

Minden a nép *által*: az Alap legyen köztulajdon, szegények és gazdagok állandó hozzájárulásának az

eredménye és mindig csupán képviselője és végrehajtója legyen a nép akaratának. Mindent a *népért*: a befolyt összegek felhasználása úgy történjék, hogy az mindenkor ne csupán egyeseknek, hanem az egész közösségnek az érdekeit szolgálja. Ezt kívánja biztosítani az a határozat, amely szerint az Alap vagyónából *csupán a nép köztulajdonául válthatók meg földterületek, a zsidónép örök és elidegeníthetetlen birtoka gyanánt.*

A KKL irányelvei.

Az az elv, amely szerint a föld a közösség tulajdona és művelőjének csupán bérbeadható, tehát magántulajdonba nem kerülhet, nem csupán a modern földreform követelményeinek felel meg, hanem szoros kapcsolatban van az ősi mózesi földtörvénnyel is (a föld felszabadulása a Jóbél évben). Nem csupán azért határozták el ezt, mert egyebként is természetes, hogy a földterületeket, amelyeket a közösség adakozásából vásárolnak, annak tulajdonául meg is őrzik, hanem azért is, mert ezáltal azok a fonákságok, amelyek a magánföldbirtok révén adódnak, a telepítés érdekében elkerülhetőek. A magánföldbirtok a történelem tanúságai szerint nagyon sok szempontból veszélyessé válhatnak. Ezek a veszélyek elsősorban *társadalompolitikai* természetűek. Birodalmak, mint pl. a római birodalom, pusztultak el a magánföldbirtokrendszer elhatalmasodása (latifundium) követ-

keztében. A magánbirtok rendszere mindenekelőtt a nagybirtok kialakulására vezet, amely által az önállóan gazdálkodó parasztok helyébe rosszul fizetett napszámosok kerülnek, akik azután nagy tömegekben özönlenek a városokba. Ahol a nagybirtok elhatalmasodik, egész vidékek néptelenednek el és maradnak megműveletlenül (pl. Magyar- és Németország egyes részein, Sziciliában, stb.), aminek azután további következményeként megbénul az egész gazdasági élet.

A palesztinai kolonizáció célja tömegtelepítés, aminek viszont elengedhetetlen feltétele az, hogy a telepések könnyen juthassanak földhöz. A nagybirtok mintegy elzárja a földet a bevándorolni kész telepések elől. Ha pedig a nagybirtokok területe jelentékenyen megnövekszik, akkor a szabadforgalomban levő föld ára a népesség növekedése okozta nagyobb keresletre való tekintettel aránytalanul felszökik. Mindenütt tapasztalható egyébként, hogy a legkisebb parcellák aránylag a legdrágábbak.

Eltételezve azonban attól, hogy magánföldbirtoknál éppen a folytonos hozzávásárlásnál fogva mindenkor megvan a nagybirtok kifejlődésének lehetősége, gazdasági szempontból még más veszélyt is rejt magában. A paraszt többnyire mindjobban eladósodik, így főleg azon megterhelés által, amit például az örökség elosztásánál az örökösársak kifizetése jelent, ha ugyan már előbb — és ez legfőképpen Palesztinára vonatkozik, ahol a zsidó bevándorlók a

szükségesebbnél kisebb tőkével kénytelenek a földet megvásárolni — nem terheli rögtön jelzálogkölcsön a földet, ami, különösen ha ehhez néhány rossz termés, vagy a terményárak esése is hozzájárul, elviselhetetlen teherként nehezedik a telepésekre. Az európai államok mindegyikében látjuk, mennyire igyekeznek a legkülönbözőbb intézkedések segítségével e visszaságoknak, amelyek végül a parasztság földtelenné válásához vezetnek, gátat vetni. De még nagyobb jelentőségűek azok a hátrányok, amelyeket a magánbirtok szociál-ökonómiai tekintetben okozhat. Mindezekelőtt, hogy a föld spekuláció tárgyává válhatik, továbbá, hogy a földnek az az értéknövekedése, amely nem a birtokos munkájának, vagy beruházásának eredménye, hanem az általános értéknövekedésre, a közlekedési viszonyok javulására, az áru piacok helyének változására, a népsűrűség növekedésére stb. vezethető vissza, úgyszólván minden munka nélkül hull a birtokos ölébe. E. N. Mohl további érvet hoz fel a haszonbérleti rendszer mellett, illetőleg a magánbirtok ellen: „A mezőgazdasági termények nem foglalják magukban a földnek egy részét és így azok árában csupán a terméknek értéke szabad, hogy kifejezésre jusson. A termelés által maga a föld el nem használódik és így a termék csupán termőképességének egy részét képviseli, ennek azonban az árban meg kell térülnie. De ez az ár nem tartalmazhatja még részlegesen sem a föld értékét, vagy annak megvásárlási költségeit, hanem csupán a föld ideiglenes használatáért járó kamattérítést foglalhatja ma-

gában, ami azt jelenti, hogy magánbirtoknál a föld önmagában véve jövedelmet nem hajt.”

A földkérdés Palesztnában és a KKL.

Palesztnában — és ez hozzátartozik az ország jellemző sajátosságaihoz — a birtokjog még nagyjában a Korán szelleméhez igazodik, alig hódolva be némileg a változott viszonyoknak; a történeti fejlődés során a nagybirtok és ezzel együtt az arab effendik mind jelentékenyebb szerephez jutottak. A fellachok a zsidó bevándorlás kezdetén, sőt nagyrészt még ma is, társadalmi fejlettség tekintetében csakúgy, mint a mezőgazdaság terén nagyon visszamaradottak voltak. Ebben az országban, ahol a zsidók az összes megszerzett földterületeket nemzsidóktól vásárolják, — s a kolonizációnál fontos, hogy ne csupán a birtokos, hanem a földet megművelő munkás is zsidó legyen, — ilyen körülmények között a magánbirtok minden kedvezőtlen, élesen fellépő kísérő jelenségein túl számos egyéb momentum sürgeti egy új, egészséges közhasznú birtokpolitika megteremtését. Ezeket óhajtjuk vázolni a következőkben a jogi vonatkozások kivételével, ahol a fellépő nehézségek inkább csak technikai természetűek.

A magánbirtok antiszociális hatása legvilágosabban és legkirívóbban már a zsidók földvásárlásainál is kiütözik. Az arab magánbirtokos és eladó óriási,

meg nem érdemelt hasznot vág zsebre, amennyiben eladásra kerülő földjeiért a zsidó vevőtől az általa befektetett tőke sokszorosát kapja, anélkül, hogy földjét a legcsekélyebb mértékben feljavította volna. Az a magas ár, melyet a zsidók a föld vásárlásánál fizetni kénytelenek, nagyon megnehezíti gazdálkodásukat és azt, hogy megélhetésük mellett förllesztési kötelezettségüknek is eleget tegyenek. Mindehhez még hozzájárul az a körülmény is, hogy az állandó zsidó kereslet is felhajtja a földárakat. Világosan kimutatható a magánbirtoknak a földárak emelkedésére gyakorolt hatása abban, hogy míg a palesztinai kormány kitűnő minőségű, öntözhető állami földeket (Beisan) dunamonként (1 dunam = 1000 m²; 1929 előtt 919 m²) másfél fontért igen kedvező fizetési feltételekkel adott át arab földigénylőknek, addig a KKL kénytelen arab nagybirtokosoknak a szomszédos, nagyrészt öntözhetetlen és mocsaras földekért 3-5 fontot fizetni.

Továbbá: A zsidó lakosság nem csupán az általa már termőképessé tett földek, hanem a településeivel szomszédos, még megmunkálatlan területek értékét is növeli. Az értékelkedések nagyarányúak. Midőn pl. 1882-ben az első kolóniát, Rison le Cion-t alapították, Erec Izraelben a föld ára angol értékben dunamonként 8 shilling volt. Ezzel szemben ma ugyanezeknek a földterületeknek 10, 15, 20, sőt több font az ára. Némelyik régi zsidó kolónia közelében az arab birtokosok 25 fontot is elkérnek a föld dunamjáiért, városok, mint pl. Tel-Àviv mellett fekvő földek ára pedig a 100 fontot is eléri.

Amikor az arab birtokos földjét ilyen magas áron értékesíti, minden fáradság nélkül jelentékeny nyereséghez jut a szomszédos zsidó telepes munkája révén, mintegy váltságot kötve ki magának, amit a zsidó vásárlóra, közvetve pedig az egész gazdasági életre hárit. A zsidó telepes pedig képtelen elérni gazdálkodásának rentabilitását.

Sokkal kirívóbban mutatkozik azonban ez a visszasság a városokban, különösen pedig ott, ahol a lakosság gyorsabb ütemben növekedett. Így köznernert Tel-Avivnak, a Jaffa melletti zsidó városnak a példája, amelynek lakossága az 1919 évi 2000 főről 1930-ban 45.000 főre emelkedett. Itt különösen 1925-ben, a legnagyobb arányú bevándorlás idején váltak érezhetővé a spekuláció kinövései. A város homokdűnákön terül el és a föld ára a város alapításának idején, 1908-ban 50 font volt dunamonkint; később azonban egyre emelkedett, míg végül 400 fontot is fizettek egy dunamért az arab tulajdonosnak. A hausse idején azután a földárak magában a városban dunamonkint 2400 fontot is elértek és még ma is 500-1000 font körül mozognak, A földspekuláció következtében természetesen a bérek ára elviselhetetlen mértékben emelkedett. Ezeknek az ugrásszerűen emelkedő béreknek ismét csak a ház- és telektulajdonosok látták hasznát, anélkül, hogy bármilyen újabb beruházást eszközöltek volna. A magas bérek azután annyira felverték a munkabérekét és a létfenntartás költségeit, hogy mesterségesen kellett gátat vetni az általános drágulásnak. Miután a spekuláció összeomlott, nem-

csak hatalmas anyagi veszteségeket vont maga után, hanem évekig tartó munkanélküliség és nyomorúság is járt nyomában.

Mindez nem akadályozza meg azonban, hogy önmagukban véve értéktelen földekért Tel-Àvivnál továbbra is száz fontokat kérjenek.

Még az esetben is, ha a magánföldbirtok súlyos szociálökonomiai problémái egy esetleges általános adópolitika létesítésével megoldhatók volnának, a közösség érdekében feltétlen szükség volna az egységes földvásárlási politika megteremtésére, mert ha figyelemmel kísérjük a palesztinai viszonyokat, látni fogjuk, hogy a lakosság gyors növekedésével és a zsidó bevándorlók számának emelkedésével a földárak — átmeneti visszaesésektől eltekintve — a normálisnál jóval magasabbra emelkednek. Amint említettük, már a megműveletlen föld is, az egyre fokozódó zsidó érdeklődés folytán egyre drágul és ezt az emelkedő tendenciáját meg is tartja, föltéve, hogy a KKL-nek nem lesz módjában a legközelebbi jövőben megfelelő anyagi eszközök segítségével jelentékeny földtartalékra szert tenni, amely hosszabb ideig fedezetül szolgálna a zsidó kolonizációnak és ennek fejlődését biztosítaná.

A palesztinai gazdasági élet erős fejlődése, valamint a magánbirtok megszilárdulása jelzalogbankok felállítására következtében, szintén emelkedő irányban befolyásolják a földárakat. Ezek az emelkedő földárak megnehezítik az újabb bevándorló telepes

helyzetét, mivel ezáltal természetesen a letelepedéshez szükséges összeg is lényegesen növekszik. Így történhetik meg azután, hogy az új telepesek, abban az esetben, ha a földet saját tulajdonukul szerzik meg, mindjárt a kezdetben, a földszerzésnél nyomasztó adósságot kénytelenek magukra vállalni. Mert talán felesleges is külön megjegyezni, hogy a bevándorlók között vajmi kevesen vannak, akik olyan jelentékeny összeg felett rendelkeznének, amelyből telnék a földvásárlásra, a szükséges beruházásokra és arra, hogy mindaddig, míg a föld megfelelően nem gyümölcsöszik, a megélhetés és gazdálkodás költségeit is fedezze. Mindezek a nehézségek maguktól szűnnek meg a KKL földek esetében. A bevándorlónak a letelepedéshez annyival kevesebb tőke kell, mint amennyibe a föld kerülne; ez a módszer aránylag kisebb tőkével rendelkezők — tehát sokkal szélesebb kör számára teszi lehetővé a letelepedést, mint a magánbirtok rendszere. Emellett pedig még megvan a telepesnek az a bizonyossága is, hogy nehéz munkájának gyümölcsét ő és családja fogja élvezni, mert a bérletet és a megművelési jogot is 49—98 (kétszer 49) évig tartja fenn a KKL mérsékelt bér mellett (amely városi földeknél a föld értékének 4%-a, a városok környékén elterülő földeknél 3% és vidéki földeknél 1—2%). A bérleti szerződés alkalmával kiköthető az is, hogy hosszabb idő elteltével — vidéki földeknél 15 vagy több év, városiaknál pedig 10 esztendő — a bérösszeg a föld értékemelkedésének megfelelően szintén emelkedik, ezáltal pedig az általános fejlődés

előidézte értékszorulat a közösség vagyonát gyarapítja.

A már említett károkon kívül, amelyeket a magánbirtok von maga után és amelyek minden országban főbbé-kevésbé súlyos nehézségeket és válságokat okoznak — figyelembe kell vennünk a palasztnai kolonizációnál még két speciális momentumot, amelyek a magánbirtok ellen szólnak. Az egyik annak a veszélye, hogy a nagy fáradtsággal megszerzett föld ismét nemzsidó kezekbe kerülhet. Igaz ugyan, hogy ennek a gyakorlatban nem nagy a valószínűsége, mert mindig elég zsidó földigénylő akad ahhoz, hogy a föld megfelelő zsidó kézbe kerüljön. A palesztinai kolonizáció története is bizonyítja a palasztnai zsidóság lelkében élő szoros közösségi érzést, amely meggátolja, hogy zsidó földek nemzsidó kezekbe kerüljenek, aminthogy birtokok mostanáig csak igen ritkán cseréltek gazdát.

Sokkal súlyosabban esik latba azonban a másik momentum, hogy a föld, vagy a telek tulajdonosa, aki birtokának jövedelméből él, elsősorban gazdálkodásának rentabilitására van tekintettel és így az a veszedelem fenyeget, hogy a zsidó munkások helyett alacsony munkabérért dolgozó nemzsidó munkásokat fog foglalkoztatni.

Gondoljuk csak meg, mit jelent ez. A történelem folyamán mindenütt csak azt látjuk, hogy egy ország állandóan csak annak a népnek lehet hazája és csak az a nép határozza meg nemzeti jellegét, amely azt megműveli. Nem maga a birtokos, hanem

sokkal inkább a föld megművelője, a munkás teszi a földet nemzetivé. Pl. a német földesuraknak a cseh vidékeken nem csak hogy nem sikerült bennszülött munkásaikat elnémetesíteni, hanem ellenkezőleg, egykori jobbágyaik csehcsítették el őket.

Városok, mint Prága, Budweis, Pilsen, melyekbe a jobbágyság eltörlése után tömegesen özönlöttek a nagybirtok parasztjai, nemzeti jellegükben változtak meg és német városokból cseh városokká lettek. Ugyanigy ruténosodnak el lassan a keletgalíciai lengyel város=szigetek, szlávósodnak el Dalmáciában az olaszok. Bebizonyosodott, hogy olyan népeket, amelyek a földet ténylegesen megművelik, évszázados elnyomatás sem foszthatja meg nemzetiségüktől, ellenkezőleg, előbb=utóbb bekövetkezik az a pillanat, melyben saját nemzeti jellegük bélyegét nyomják rá az országra, sőt a föld birtokosainak nemzeti jellegét is megváltoztatják.

Ezek szerint, ha csak zsidó városokat, iparvállalatokat alapítanánk, ha a falun a birtokosok ugyan zsidók, de a földmunkások arabok lennének, akkor Palesztinában ugyanolyan viszonyok keletkeznének, mint a diaszpórában. Idővel az ország, a városokat is beleértve, teljesen arabná lenne és a zsidók újra vándorbohoz nyulhatnának.

A nagy nemzeti mű csak akkor sikerülhet, ha a zsidók a földben tényleg gyökeret vernek. Csak a zsidó földmunkásosztály alkothatja egy gazdaságilag is normálisan tagozódott nemzeti otthonnak mara=

dandó fundamentumát. Hogy ez az ország nemzsidó lakosságának a legkevésbé sincs kárára, azt az eddigi település igazolja. Az arabok számára a zsidó kolonizáció közvetve és közvetlenül is, óriási előnyt jelent, mert az országot gazdasági és kulturális téren egyaránt nagy lépésekkel vitte előre. Másrészt az ország oly gyéren lakott, hogy mindkét nép számára elegendő hely áll rendelkezésre.

A magyaránú zsidó kolonizáció számára — más szempontokból is — elengedhetetlen feltétel az, hogy a zsidóság a földben gyökeret verjen, ill. hogy azt saját kezével munkálja meg. Ha csak a földbirtok volna zsidó, a munkát azonban nemzsidók végeznék, nem is volna helye zsidó tömegkolonizációnak, mert a tényleg a földön dolgozók tömege, — mely természetesen mindig sokszorosa a föld birtokosainak — nem volna zsidó. Az ilyenfajta „zsidó“ település következményeként tulajdonképpen a zsidók tevékenysége folytán nemzsidó tömegek gyökereznének meg a földben és csak kis számú földbirtokos zsidó telepedhetne le az országban.

Bármily súlyosan is esnek latba ezek az elvi szempontok amellet, hogy a zsidó kolonizáció a közösség tulajdonát képező földön történjék, mégis a mezőgazdasági telepítés sikere érdekében ezek a szempontok — a zsidó munka biztosításának elvét kivéve — a gazdasági szempontok mellett háttérbe szorulnak, mert ebben az egyedülálló esetben az ország feltárása a cél. A palesztinai kolonizáció közigazdaságilag súlyos feladat, főképp kezdetben, mikor nem

is annyira a magánbirtok rendszere folytán beálló „meg nem érdemelt értéknövekedés“ meggáltsa a fontos, hanem mindenekelőtt a letelepedés gazdasági rentabilitását és lehetőségét kell biztosítani. (Kivéve azt az esetet, ha nagyértékű narancsföldekről van szó.)

A palesztinai kolonizáció kezdetén a Keren Kayemeth Leisrael legelső és legfontosabb feladata, hogy a letelepülés gazdasági lehetőségét megteremtse. Palesztina földje többnyire igen elhanyagolt és a rablógazdálkodás folytán kimerült állapotban van, helyenkint száraz és nem öntözhető, másutt pedig mocsaras s a talaj nincs a megművelhetés stádiumában. Itt nincsenek megvásárolható, kész birtokok; lakóházakat, istállókat, gazdasági épületeket kell építeni, kutakat kell fúrni, úgy, hogy a gazdálkodás első éveiben felesleg nem mutatkozik. Ha a telepesnek még a vásárlási jelzálogkölcson kamatait is ki kellene a földből gazdálkodnia, úgy ez elviselhetetlen megterhelést jelentene. (Lásd: de Lieme „Kolonisationskredit“ című cikkét az „Erec Israel“ 3-ik számában, amelyben hangsúlyozza, hogy minden, gazdasági beruházásra és földjavításra fordított kölcsön: „produktív kölcsön“, azaz a kölcsön-tőkéből teremtett beruházások gazdasági hasznot hajtanak, emelik a hozadékot, melyből a kölcsön kamatai törleszthetők. Ennek ellenében a földvásárlásra felvett kölcsön „improduktív kölcsön“, melynek kamatait a földből kigazdálkodni nem lehet.)

A Keren Kayemeth Leisrael nemcsak a földvásárlási tőke előteremtésétől és kamatfizetések terhétől

től mentesíti bérlőit, hanem a kezdeti évek nehézségein a legmesszebbmenően átsegíti, amennyiben a bérösszeget megfelelően mérsékelheti, esetleg teljesen elengedi. Később, a kolónia felvirágzásával természetesen a bérösszeg emelhető. (Lásd „örökbérlet“ c. fejezetet.)

Világos, hogy a KKL kizárólag önkéntes adományokból eszközölheti földvásárlásait. Ha a földvásárlás céljaira kamatozó kölcsönöket venne fel, kénytelen volna bérlőtől magas béreket szedni, hogy a kamatokat fedezhesse. Ez a bérösszeg legalább olyan magas lenne, mint a jelzálogkamat és azt már kezdettől fogva fizetni kellene. Könnyítést a kezdeti évekre sem tudna nyújtani.

Továbbá pedig a közösség érdekeit akár a zsidó munka védelme, a földnek zsidó tulajdonban való megtartása, a nagybirtok kifejlődésnek megakadályozása szempontjából, akár a telepítési forma és módzat biztosítása tekintetében csak úgy lehet megvédelmezni, ha a kolonizáció a KKL tulajdonát képező földön történik. Ez a kizárólag közhasznú célokat szolgáló intézmény, csakis ily módon tarthatja kezében a kolonizáció nagy művének irányítását. Csakis így gondoskodhatik arról, hogy minden egyes bérlő megfelelő nagyságú földterülethez juthasson, minden időszakban helyesen használja a földet és hogy olyan településeket részesítsen előnyben, amelyekben a bérlő maga dolgozik (kisbirtok, belterjes gazdálkodás), hogy ezáltal a munkáskérdés problémája fel se vetődhessen.

Ilymódon az irányító szerep minden időkre a KKL kezében marad.

A KKL tevékenysége szabályozza a földárakat is: nagykiterjedésű, többnyire ugaron fekvő területeket szerez meg és így olcsó áron vásárolhat. Köztudomású, hogy a földárak emelkedését mindenütt az a körülmény idézi elő, hogy számos kistőkés földigénylő csak kisebb parcellákat vásárol (ilyen szempontból a legtöbb országban nagy szerepet játszottak az Amerikából visszavándorolt, pénzzel jól ellátott földvásárlók). Így tehát igen jó üzletnek bizonyult az u. n. „birtokmészárlás”, hogy spekulánsok vagy kereskedők nagy területeket vásárolnak meg s azokat felparcellázzák, mert kis földterületekért aránylag mindig jobb árakat lehet elérni. Az országok kormányai minden eszközzel küzdenek az ilyen spekuláció ellen, de azt teljesen megszüntetni mégsem tudják. Palesztinában, ahol nagyszámú zsidó igyekszik földhöz jutni, különösen fontos a földkereslet szabályozása, nehogy az idők folyamán éppen ennek a keresletnek következtében dráguljanak meg a földárak. Egy zsidó sem fog Palesztinában magas áron földet vásárolni, amikor azt a KKL-től sokkal kedvezőbb feltételekkel bérelheti. A KKL-nek pedig, ha megfelelő nagy földtartalék felett rendelkezik, a további földszerezéseknél, mint nagyvásárló, mindenütt erős pozíciója lesz az eladókkal szemben és nem kell majd a földet túlfizetnie.

Minden elképzelhető szempontból helyes tehát a KKL elve, amely szerint az önkéntes népi ada-

kozásból teremtett anyagi eszközökkel vásárolt földeket a nép örökös tulajdonává teszi és zsidó földműveseknek adja örökbérletbe, mert csak így építheti fel racionális alapokon a zsidó kolonizációt. Hogy milyen mértékben tudja a KKL ezt a nagy feladatát teljesíteni, az kizárólag a mindenkor rendelkezésre álló anyagi eszközöktől függ.

A KKL-nek már eddig is jelentős összegeket sikerült felhoznia, de a bevételek további erős és progresszív emelkedése szükséges ahhoz, hogy földpolitikáját olyan nagyvonaluan folytathassa, ami kitűzött feladatának teljes sikerű megoldását biztosítja.

Az örökbérlet.

Az örökbérlet rendszere ősrégi eredetű és már az ókori népek előtt ismeretes volt. Találkozunk vele a jeruzsálemi talmud idejében, a palesztinai zsidóknál is, amikor a talmud az örökbérlet kétféle módozatát említi meg.

Később is nagy szerepe volt az örökbérletnek, bár a magán örökbérbeadók (nagybirtokosok), akik bérlőik erős kötöttségét igyekeztek ezzel az intézménnyel biztosítani, sok visszaélést követtek el. Az örökbérlet csak ott fejlődhetik áldáshozó intézménnyé, ahol az örökbérbeadó közhasznú célokat szolgáló közjogi testület (állam, község) és legfőképpen oly esetben alkalmazandó, amikor megműveletlen területeknek

kistökével rendelkező telepesek részére való megszerzéséről van szó.

A helyesen alkalmazott örökbérlet, a szabad földtulajdonnal szemben rengeteg előnyt biztosít úgy a közösségnek, mint a bérlőnek s így a zsidó település számára a legmegfelelőbb rendszernek tekinthető. (Érdekesség, hogy a délorosz zsidó telepítések a cári Oroszországban, szintén az örökbérlet alapján történtek.)

A magánföldbirtok majdnem minden országban egyforma bajokkal küzd: eladósodás, a birtok szétforgácsolódása, továbbá az a körülmény, hogy a birtok tulajdonosa a földárak emelkedése esetén a haszon kedvéért könnyen továbbadja birtokát s. i. t. addig, míg az új tulajdonos, aki a birtokért magas árat fizetett, már nem találhatja meg számítását. A földárak emelkedése nemcsak eladásra csábítja a tulajdonost, hanem a jelzálog-tartozások szaporítására is. Az eladósodás a mezőgazdára nézve mindig a legnagyobb veszélyt jelenti, mert áresések idején, mezőgazdasági termékei értékével a kamatterheket sem tudja fedezni és birtoka добра jut. A múlt század 80-as éveinek nagy agrárkrízise, amelyet a beözönlő olcsó amerikai gabona idézett elő, elég frissen él még emlékezetünkben és a mezőgazdasági termékek rendkívüli elértéktelenedése következtében éppen most élünk át rettenetes agrárkrízist.

Korább már kifejtettük, hogy a telepítés anyagi része sokkal könnyebben bonyolítható le, ha a telepesnek a föld vételárát nem kell megszereznie, azon-

ban a palesztinai zsidó kolonizáció szempontjából még egy másik, rendkívül fontos és döntő momentumot kell figyelembe vennünk és pedig azt, hogy megművelhető termőföld úgyszólván egyáltalán nem kapható, vagy csak elérhetetlenül magas árak mellett. A KKL először feljavítja a talajt és bérlőinek már megművelésre alkalmas földet ad át. Mint közhasznú intézménynek, mely nem kölcsöntökével dolgozik, módjában van a bérleti díjat a legalacsonyabban megállapítani.

A nagy közösségi kolonizációk részére az épületeket és felszereléseket is általános alapból fedezik, melyre azután az örökbérlő évenként törlesztéseket eszközöl. A palesztinai kolonizáció ilyirányú segítségével alakult a Keren Hayesod, mely a településeket kölcsönökkel, cionista intézményeket jelzőleg kölcsönrel támogat.

Másrészt az örökbérlés a bérlő számára teljes biztonságot nyújt arra nézve is, hogy a beruházások és munkájának eredményét ő és utódai fogják élvezni. Hitelképessége semmivel sem kisebb, mint azoké a gazdáké, akik saját földjeiken gazdálkodnak (lásd Simon erre vonatkozó munkáját). Magára az örökbérlésre mint dologi jogra, kölcsönt is lehet felvenni; ez esetben a KKL járadékkövetelésével, a kölcsönt nyújtó hitelezővel szemben hátrább állhat, amint ezt a városi öröképítkezéseknél (a nordiai negyed építkezéseinél, Jaffa mellett Schechunath Borochovnál és Shadlije földjén Haifában) néhány esetben meg is tette. A kölcsönt a cionista Jelzálogbank (The

General Mortgage Bank) adta. Néhány év óta szoros kapcsolatban áll a KKL=el a Palestine Mortgage and Credit Bank Ltd., mely az amerikaicionista „Brandeis-csoport”-hoz tartozik.

Ezzel szemben, ha a település magántulajdonon történik, a földet a vásárlásakor terhelő jelzálogkölcsön feltétlenül első helyen kerül bekebelezésre.

A telepesek jól tudják, hogy az örökbérlet sokkal nagyobb előnyöket biztosít nekik, mintha megvásárolt földön telepednek le. Jellemző erre a következő példa: az angol kistelepülési törvény életbeléptekor a telepesek szabadon választhattak a között, hogy vagy megvásárolhatnak a vételár 20%-os lefizetése mellett egy-egy parcellát, vagy pedig örökbérleti alapon gazdálkodhatnak. Az eredmény az lett, hogy 1908—1915-ig 178.911 hold területen 12.584 új telepes az örökbérlet formáját választotta és mindössze 50 olyan telepes akadt, aki 506 hold megvásárolt területen telepedett le.

Általánosan bevezetett irányelvek alapján a KKL viszonyát az örökbérlőhöz akként kell szabályozni, hogy a telepes gazdálkodási szabadságának tökéletes megóvása mellett módjában legyen a KKL-nek a föld célszerűtlen használatát megakadályozni. A KKL-nek jogában áll a bérletet az esetben, ha a telepes nem felel meg a követelményeknek, felmondani, a bérlő által eszközölt javítások és beruházások költségének visszatérítése mellett. Az esetben pedig, ha a telepes bármilyen oknál fogva nem tudja üzemét folytatni és az örökbérleti jog eladásra kerülne,

ez is csak a KKL hozzájárulásával történhetik, melynek minden körülmények között opciója van a visszavásárlásra, hogy ezáltal az örökbérleti joggal való spekulációt megakadályozhassa. Az örökbérlet összegét (Kanon) hosszabb időre kell megállapítani, hogy a telepes főkéletes biztonságban lehessen afelől, hogy ezen idő alatt a bér nem emelkedik. Ha pedig az örökbérleti jog esetleg a javasolt 49 évnél hosszabb időre adatnék bérbe, akkor legalább 15 évenként újból meg kell becsülni a föld értékét és megállapítani a kanont; egyidejűleg pedig megvizsgálandó volna, hogy az időközben belterjessé fejlesztett gazdálkodás következtében az annakidején megművelésre adott terület nem sok-e egy telepnek. Utóbbi esetben új bértilók számára parcellákat kell kihalásítani, az eddigi telepes által eszközölt javítások és beruházások költségeinek visszatérítése mellett.

Ezeknek az irányelveknek szem előtt tartásával dolgozta ki a KKL az örökbérleti szerződések tervét, melyet a palesztinai munkásszervezet (Histadruth Haovdim) a munkás-telepek részére jóváhagyott. Sok esetben meg is történt már a szerződés aláírása. A szerződésben megállapított bérmentes idő 5 év. Ez azonban csak abban az esetben áll fenn, ha az első 3 év folyamán a telepítő testület (többnyire a Keren Hayesod) telepítési engedélyt nyújt, egyéb esetben a fizetések teljesítésére haladék nyújtható, amely azonban 2 évnél hosszabb nem lehet.

A föld értékét egy pártatlan bizottság 15–25 évenként újból felbecsüli, de az az eredeti vételárnál

legfeljebb 50%-al emelhető. Minden 25 évben jogot nyer a KKL arra, hogy visszaválthassa a földbirtoknak azt a részét, amely az említett bizottság véleménye szerint meghaladja egy kisbirtok vezetéséhez szükséges terület mértékét. Ebben az esetben azonban a bérlő visszakapja a lehasítandó birtokrészen általa eszközölt beruházások összegét. A megfelelő változtatásokkal készült el annak a szerződésnek a terve, amelyet a KKL a birtokain különösen nagy számban megtelepedett szövetkezetekkel kötött.

Ezek a rendelkezések akadályozzák meg, hogy egy bérlő bármikor is több földhöz jusson, mint amennyit családjá segítségével saját maga művelhet meg. Ezáltal kizárjuk a bérmunka, valamint a kizsákmányolás lehetőségét; új telepesek juthatnak területre és a föld értékének növekedése, amennyiben nem a bérlő munkája révén keletkezett, a KKL-nek, tehát a közösségnek jut.

A telepesekkel kötött szerződés kiköti a zsidó munka kizárólagosságát, valamint azt, hogy az örökbérlési jog csakis a KKL hozzájárulásával adható és zálogosítható el, gondoskodik arról az esetről is, ha a bérlő alkalmatlan, vagy nem tudja kötelezettségét teljesíteni stb.

Mint hogy örökbérletről van szó, a bérlési jog örökölhetősége is a szerződés egy pontját képezi; a megterhelés határát pedig az örökbérlési jog kölcsönértékének $\frac{3}{4}$ -részében állapította meg a szerződés.

A munkásszövetkezetek keresztül akarták vinni,

hogy a KKL ne a telepesekkel közvetlenül, hanem szakszervezetükkel a „Nir“-rel kösse meg a szerződéseket. Hosszas tárgyalások után elhatározták, hogy a KKL közvetlenül az egyes telepesekkel és szövetkezettel köt szerződést és a „Nir“ mint kezes, a szerződést szintén aláírhatja.

Öröklődő építési jog (Erbbaurecht).

Az u. n. Erbbaurecht alatt azt a dologi (tehát egy dologgal, jelen esetben a földdel és nem szemlélyel összefüggő) jogot értjük, hogy idegen területen építhetünk, amely jogot a föld birtokosának fizetett összeggel váltunk meg.

Az építési jog alaki szerkezete hasonlít az örökbérlethez, de mindkettőnél más és más szempontok azok, amelyek a közösség érdekeit különösképen befolyásolják. Az örökbérlettel kapcsolatos szempontokról már volt szó, jelen esetben azonban a föld érték-növekedésének a közösség számára való hasznosítása kevés szerepet játszik, mert ezt az értéknövekedést főleg a bérlő tevékenysége teremti meg. A megművelhető föld termelési eszköz, míg a városi föld nem az. Itt a lakosság szaporodása és az ennek következtében beálló fokozott lakáskereslet hajtja fel gyors ütemben a földárakat és ezzel a lakbéréket. (Útalunk Tel Aviv példájára, melyről korábban megemlékeztünk.)

Ez az értéknövekedés a föld tulajdonosának munka és fáradtság nélkül hull az ölébe s az általa követelt magas bérek megnehezítik a népesség növekedését, valamint megdrágítják a termelési költségeket is. Ezek a visszas állapotok a palesztinai zsidó építőmunkában igen súlyosan érezhetők, mert a mezőgazdaságban csak a bevándorlók kis töredéke talál elhelyezkedést, míg a többség városi foglalkozás után néz.

Ezért terjed ki a KKL tevékenysége kifejezetten városi földekre is. A KKL a városokban földterületeket szerez, amelyeket parcellázás útján örökölhető építési jogra (Erbbaurecht) ad ki.

Az Erbbaurecht — bár nem a mai formájában — már az ókorban is (Róma) ismert jogviszony volt. Angliában az idegen telken való építkezés (leasehold) erősen elterjedt, igaz, hogy ott nem csupán nyilvános testületek (városok, mint Liverpool, Birmingham stb.) hanem magánbirtokosok (nevezetesen Londonban) telkeiről van szó. Azonban ép úgy, mint az örökös bérlet, az építési jog is csak akkor szolgálja a közösség érdekeit, ha a föld tulajdonosa közérdekű testület. A közösségnek végeredményben semmi haszna sincs abból, hogy a telek értéknövekedése — ha hosszabb idő múltán is — a végén mégis csak magánszemélynek, a tulajdonosnak jut és ennél fogva a bérlet díja emelkedik. A KKL esetében speciálisan közérdekű intézményről van szó, az általa örökölhető bérletbe adott föld értékének növekedése a közösség javát szolgálja, másrészt a nagy időközökben, mérsé-

kellen emelkedő bérleti díj az építő jog tulajdonosa számára nem jelent nagyobb megterhelést. A KKL városi földpolitikájában azt a feladatot tűzte ki magának, hogy szabályozó hatást gyakoroljon a telekárakra és a bérekre, ami a zsidó letelepedést könnyíti meg. Ezt úgy érheti el, hogy nagy területeket szerez meg és az igénylőknek építési jog (Erbbaurecht) alakjában kedvező feltételek mellett adja ki. Ott, ahol a városok belterületén ilyen földek nem szerezhetőek meg, akár mert már beépítették, akár magas vételáruk miatt, a KKL a város külső területén vásárol telkeket. A városok növekedése folytán ezek a telkek is hamarosan belekerülnek az építési zónába és ezáltal a külső területek is lassankint részeseivé lesznek a föld érték-növekedésének. Ha a KKL-nek a város külső területein elég föld áll rendelkezésére, akkor módjában áll az u. n. Erbbaurecht segítségével nemcsak a letelepülést előmozdítani, hanem a már beépített területeken is a földárak és bérek emelkedését egyensúlyozni. Ez több okból lehetséges; egyrészt senki sem fog magas árat fizetni földekért, ha a KKL-től olcsó örökbérlet alakjában kaphat földet, másrészt a földspekulációnak (ez alatt értjük a városi földek özszeszvásárlását és tartalékolását, míg a város növekedése folytán értük a vételár többszöröse érhető el) elejét lehet venni. A KKL-nek ez a szabályozó tevékenysége a városban és mint fentebb említettük, a vidéken, igen nagy jelentőségű, mert a föld- és ház-bérek fontos tényezői a megélhetési és így a termelési költségeknek is.

A KKL-nek erről az általános szabályozó tevékenységéről többnyire megfélekednek. Csak azt tartják szem előtt, hogy a bérlők KKL földön kedvezményes feltételek mellett telepedhetnek meg. Ez mindenestre döntő jelentőséggel bír az ujonnan bevándoroltak letelepedésénél, azonban az egész nép gazdasági életének javára az szolgál, ha a földárák és bérek túlságos emelkedését meggátoljuk, mert így az általános gazdasági feltételek megjavulnak és a földbirtokos munka nélkül elért földjáradéka mind kisebb térre korlátozódik. Ha túlságos értékemelkedésről beszélünk, úgy ezt akként értjük, hogy a népesség növekedése, a technikai fejlődés és a termelés tökéletesedése következtében természetes normális értékemelkedés mindenesetre beáll.

Ahol a KKL-nek van földbirtoka, ott ez a természetes érték növekedés a béreknek bizonyos idő múlva beálló mérsékelt emelése folytán a közönségnek jut. A KKL a városi földpolitika terén az utóbbi időben nagy lépésekkel jutott előre a Haifa-öböl, Tel Aviv északi részében fekvő és egyéb földterületek megvásárlásával.

Az u. n. Erbbaurecht esetében az örökbérlethez hasonlóan, azonban — a városi földek gyorsabb érték növekedésének megfelelően — rövidebb időközökben történik a bér újból való megállapítása. Az építőjog-szerződés a KKL-nek visszavásárlási jogot biztosít és ennek feltételeit pontosan szabályozza, valamint intézkedik arra az esetre is, ha az építőjog eladásra kerülne vagy a szerződés megszűnne. Továbbá

gondoskodás történik arról is, hogy az épületeket el ne hanyagolják, mert bármikor beállhat az az eset, hogy a KKL-nek a szerződés megszűnésekor az épületet vissza kell vásárolnia. Mint a tapasztalat mutatja, Palesztinában többnyire családi házakat építenek és ha ebben az esetben az örökbérlő nem bérbeadás céljaira, hanem sajátmagának épít, a KKL az időközönkénti béremlés tekintetében könnyítéseket ad, mert különben a KKL földön való építkezés előnyei az építető számára igen problematikussá válhatnak.

Az Erbbaurecht, valamint a KKL telkén emelt épület kölcsönrel terhelhető meg.

Palesztinában a Keren Hayesod alapította jelzálogban, valamint a Mortgage & Creditbank, az amerikai cionisták alapítása, már több ízben nyújtott ilyen hiteleket. Más országokban szerzett tapasztalatok szerint az építőjog birtokosának nyújtott hitelek abszolút biztosak.

Hazafonban, Tel Aviv északi munkásnegyedében a KKL éppen a legutóbb adott építőjog-szerződéseket a Palestine Economic Corporation segítségével KKL földön épült családi házakra.

Erdősítés.

Már a háború előtt speciális adományként vezették be az „Olajfa“-t, illetőleg „Faadományt“, hogy az Erec Israel számára oly fontos erdősítés

munkáját a Keren Kayemeth tevékenységébe kapcsolják be. Palesztinában évszázadok folyamán — különösen Judea karsztos vidékein — nagy erdőségek pusztultak el, részint háborús események következtében, részint rendszeres erdőkitermelés folytán (különösen velencei kereskedők részéről) főképp azonban az ország lakosainak pusztításai eredményeképp, akik a fatörzseket gyökerestül irtották ki és használták fel fűtőanyagként. Az ókorban Palesztinát sűrű erdők borították; gyümölcsösök, amelyekről a Biblia több helyen megemlékezik és amelyeknek nyomai itt-ott még ma is fellelhetők. Az erdőirtás súlyos károk okozója lett: a száraz Keleten oly értékes talajnedveséget nem köti meg semmi és az nincs helyesen elosztva. Helyenkint mocsarak, másutt homokszivatagok terpeszkednek, de a legnagyobb hátrány abban mutatkozik, hogy az esővíz a fátlan hegyoldalokról lemossa a termékeny humuszt. Az ország tűzi- és ládafa-szükségletét (narancsládák számára) majdnem kizárólag import útján kell fedezni. Az erdőültetés nagy jelentősége nemcsak abban nyilvánul, hogy a gyümölcsöző és megmunkálásra alkalmas fák önmagukban is nagy értéket képviselnek, hanem általuk az ország éghajlati, egészségügyi és termékenységi viszonyai is igen nagy mértékben javulnak meg.

Az erdőültetés hosszú távra beállított befektetés, mert hozama csak bizonyos idő múlva jelentkezik, ezért sehosem magángazdaságok dolga, hanem rendszerint nyilvános festületek vagy hitbizományok tulajdonosai végzik. Palesztinában is a kormányzat

dolga lesz az ország befásítása; azonban tekintettel arra, hogy ily célú befektetésre a kormánynak csak igen kevés anyagi eszköz áll rendelkezésére, e téren egyelőre csak keveset lesz módjában végezni. Ezt élenken bizonyítja az a tény, hogy eddig Palesztinában csak a föld 4%-át fásították be, (a kormány: 5000, magános zsidók: 8000, Pica és a kolóniák: 6000, KKL: 4000, összesen 23.000 dunamot) ezzel szemben Palesztina összterületének 25%-át fásítható be.

A KKL is csak korlátolt mértékben tud ennek a hatalmas feladatnak megfelelni. Ezirányú tevékenységéről későbbi kiadványunkban részletesebben számolunk be.

A Keren Kayemeth Leisrael jelentősége.

A KKL-nek az előző fejezetekben vázolt feladata és munkájának lényege szolgált irányelvül a zsidó népnek a nagy palesztinai mű felépítésében. Ha áttekintjük azokat az eredményeket, melyek az itt ismertetett elvi és praktikus elgondolások szerint 30 évi munka nyomán Palesztinában megvalósultak, akkor e szűk keretű ismertetés ellenére is fel tudjuk mérni a KKL messzire ható jelentőségét.

A KKL-nek — amely egy gyarmatosító pénzügyi szerv jelentőségén és keretein túl egy nagy népi

óhaj megtestesülésének tekinthető — 3 évtizedes gyűjtő, szervező és kolonizáló tevékenysége alatt sikerült a zsidóság szervezetlen és tájékozatlan rétegeit nagyrészt táborába vonni és az ily módon több, mint 60 országban megteremtett gyűjtőszervei útján 3,200.000 fontsterlinget gyűjtött és investálta ezt az összeget Palesztinában.

Ebből a pénzből szerzett a KKL 310.000 dunam földet, nagyrészt az ország legtermékenyebb részein és a tengerparti vidékeken; többek között néhány nagyobb, összefüggő komplexumot, ú. m. az Émek Jezreélben, a Haifától Akkóig terjedő tengerparti lapályt és a Sáron síkságán Vádi Chavarith területét. Ezek a földek nyújtottak otthont sok ezer zsidó földmives családnak. Az ország ipari, mezőgazdasági és kulturális fejlődése e réteg letelepedésének és munkájának közvetlen eredménye.

Az ország klimatikus viszonyainak megjavítása terén is nagy jelentőségűek azok a teljesítmények, amelyek a KKL révén valósultak meg: az Émek Jezreélben, az akkói síkságon és Judeában 205.000 dunam földet szanált és maláriás mocsarakat változtatott át nagyszerű, termékeny területekké. A KKL ezenkívül 46 mezőgazdasági telepen öntözőműveket létesített, ciszternákat épített és csővezetékeket fektetett le; továbbá Palesztina kopár vidékein és puszta hegyoldalain a faadományok segítségével 1,300.000 fát ültetett el 4000 dunam egyébként hasznavethetetlen területen.

A Palesztinában végzett munka azt bizonyítja,

LELTÁROZVA

2012. JÚL. 25

Segítsen Ön is a KKL-nek országépítő feladata teljesítésében!

**Perselyébe juttatott napi 5 fillérrel,
Fák ültetésével,
Általános adományokkal és
a KKL-nek akár a legkisebb
összegű támogatásával**

**Ön is tevékeny részese lesz
a nagy munkának!**

Nyomtatott Bichler és Büchler könyvnyomdájában
Budapest, III., Lajos-u. 94. Telefon: 62-2-92.

Országos Rabbképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

PHÖNIX

ÉLETBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG

Alapított: 1882-ben.

Magyarországi igazgatóság:

Budapest, V., Nádor ucca 9.

A társaság működési köre:

Ausztria, Németország, Csehszlovákia, Belgium, Hollandia, Magyarország, Franciaország, Spanyolország, Olaszország, Lengyelország, Jugoszlávia, Bulgária, Görögország, Románia, Palestina, Szíria, Törökország, Egyiptom.

A Phönix alaptőkéje: 3,200.000 pengő.

Biztosítéki alapok: 306 millió pengő.

A Phönix életbizt. állománya: 2 $\frac{1}{2}$ milliárd pengő.

1930. évi díjbevétel: 121 millió pengő.

A Phönix 1923 óta szerződéses viszonyban áll a Keren Kayemeth Leisrael-el. A KKL égisze alatt kötött biztosítások után a Phönix eddig több mint 50.000 angol font felüljutalékot fizetett ki a KKL-nek.

Ezért forduljon minden élet-, elemi-, szavatosság-biztosítási ügyében a

Phönix KKL osztályához, Budapest, V., Zoltán ucca 16.

vagy kösse meg biztosítását a Phönix bármely képviselőjénél a KKL-re való hivatkozással.

Országos Rabbképz - Zsidó Egyetem Könyvtára

Országos Rabbképz - Zsidó Egyetem Könyvtára